

З ПОЛЯ ФОЛЬКЛОРУ Й ЕТНОГРАФІЇ

Пісенність із Нобеля

Інна ШКЛЬОДА, Юрій ГОРБЛЯНСЬКИЙ

Багату фольклорну словесність села Нобель, що на Рівненщині, вже неодноразово фіксували й опрацьовували науковці – етнографи, археологи, фольклористи України та Польщі. Грунтовне дослідження текстів та мелодій пісенності Нобеля було здійснено у виданні “Мелодії древнього Нобеля” (Записи, транскрипції та впорядкування Р. Цагун. – Рівне: Перспективи, 2003). Давній історії та легендам села присвячено книги Г. Дем’янчука “Біля джерел” (Львів: Каменяр, 1980) та В. Басараба “Нобель на озері Нобель” (Рівне: Перспектива, 2003). Історію і багату етнокультуру цього неповторного краю ґрунтовно висвітлено у матеріалах і статтях наукового збірника “Етнокультура Волинського Полісся і Чорнобильська трагедія. Вип. III” (Рівне, 1998). Численні матеріали про село було опубліковано й у періодичних виданнях (“Полісся”, “Рівне вечірнє”, “Вільне слово”, “Вісті Рівненщини”, “День”, “Зміна”, “Червоний прапор” та ін.). Однак щороку, улітку, щойно село набуває найчарівнішої принадності, до Нобеля приїжджають люди, яким цікава культура нобельців, щоб зі скарбниці народної пам’яті почерпнути для себе щось нове, цікаве, незвичне. Адже впродовж сторіч – допоки радянські піондрачі не дісталися до віддалених закутків України для винищення давнього, традиційного обрядово-звичаєвого укладу та пам’яті народу – *Небль* (а саме так називалося село Нобель до 60-х років ХХ ст.) наповнював свою культурну криницю краплинками творчості не одного покоління.

Перші сліди життя на території с. Небль, як стверджує історик О. Цинкаловський у праці “Ріка Прип’ять і її допливи”, сягають доби палеоліту, що підтверджують археологічні знахідки. З “Енциклопедії Українознавства” довідуємося, що Нобель – “найдавніше поселення на Поліссі – ранній неоліт (кременярська робітня)”¹. Першу письмову згадку про село, але вже як про цілу волость, вичитуємо у “Повісті минулих літ” за Іпатіївським списком в описі подій за 1158 р., де в контексті розповіді про смерть дочки Ярополка Ізяславича Анастасії, яку було поховано біля її чоловіка Гліба Всеславича в Печерському монастирі, згадано про долю цих земель: “Сей бо Ярополк оддав [монастиреві] все добро своє, *Небльську волость* (курсив наш. – І. Ш., Ю. Г.), і Древланську, і Луцьку, і [маєтності] навколо Києва”². Очевидно, поселення Небль за Київської Русі було чималим і процвітало. Це зумовлено насамперед географічним розташуванням – село побудоване на півострові, який майже навпіл розтинає озеро Нобель, та по берегах Прип’яті, яка впадає в озеро і витікає з нього, несучи свої води землями сучасної Білорусі аж до

¹ Див.: Енциклопедія Українознавства / гол. ред. проф. д-р Володимир Кубійович [Перевидання в Україні]. – Львів: НТШ, 1996. – Т. 5: Словникова частина. – С. 1775.

² Літопис Руський. За Іпатіївським списком переклав Леонід Махновець. – К.: Дніпро, 1989. – С. 271.

Кисва. До річки, річка та озеро у непрохідній заболоченій поліській місцині були основними артеріями, які забезпечували життєдіяльність і розвиток поселення ще навіть у 70-і роки ХХ ст., доки не проклали автомагістраль повз с. Нобель.

У "Повісті минулих літ" є ще одна згадка, що надзвичайно важлива для відтворення канви, на якій століттями народ творив вигадливі візерунки свого загадкового мистецького світу. Пропускаючи через Велику Людську Душу радість перемог і журбу поразок, місцеві мешканці закарбували у своїй, не завжди надійній, людській пам'яті давні події у переказах і легендах. Так, у легенді "Битва з язв'ягами", яка є відгомном події, що сталася 1262 р., а саме – битви князя Василька, брата короля Данила Галицького, із литовським військом, читаємо: "... Князь Василько поїхав услід за ними... і догнали вони їх коло Небля-города. Литва ж стала була при озері [Неблї], але, побачивши війська, виладналися вони і стояли у три ряди за шитами по своєму звичаю. Василько тим часом, нарядивши свої війська, пішов супроти них. І зіткнулися вони обоє, і литва, не видержавши, кинулась навтіки. Але не можна було втекти, бо обійшло було [іх] озеро довкола. І тоді стали вони сікти їх, а інші в озері потопились. І так перебили вони їх усіх, і не остався з них ні один"¹.

В іншій легенді, "Гора Татарка", відлунює болісна пам'ять про напади на Київську Русь татаро-монгольського іга, які, зрештою, зумовили занепад Небля як важливого адміністративного та культурного центру краю.

Добірку пісень, яку тут подаємо, укладено із матеріалів, що їх збирала уродженка Нобеля, учителька місцевої школи Марина Шкльода. Ознайомившись із уже опублікованою словесністю із с. Нобель, М. Шкльода спостерегла, що багато пісень, прислів'їв, приказок, переказів і легенд не ввійшло до жодних друкованих видань, а носії цих знань вже доживають віку і можуть забрати безцінні скарби духу з собою в засвіти, не передавши їх нащадкам. Основу матеріалу публікації склав пісенний репертуар нині вже покійної Ольги Степанівни Хох (1922 – 2004), бабусі Марини та Інни Шкльод. Також численні пісні записано від її молодших подруг – Антоніни Гнатівни Шкльоди (1932 р. н.) та Галини Максимівни Шкльоди (1939 р. н.).

Ольга Хох була відомою на все село співачкою, і майже жодна урочистість у селі не відбувалася без її безпосередньої участі, без її чарівного голосу та неповторного виконання пісень. Як згадувала сама респондентка, ще до середини ХХ ст. пісня лунала в селі звідусіль. Значна частина населення Нобельщини жила окремими господарствами по так званих хуторах (клаптиках придатної для господарювання землі серед заболоченої місцевості), де нобельці або постійно жили, або випасали худобу, тримаючи влітку її в стайнях на хуторах або на іншому березі Прип'яті. Ті ділянки землі почасти були розкидані на досить далекій відстані від села та церкви (до річки, у 1927 р. у Нобелі збудовано кам'яну церкву, що натовді для Полісся було неабиякою рідкістю). Церква, як відомо, завжди стояла на території колишнього княжого городища і з давніх-давен за різних обставин була консолідуючою, об'єднавчою силою для всіх вірян. Отож місцеві мешканці, долаючи відстані човнами чи на конях, працюючи в полі чи відзначаючи релігійні свята та важливі родинні події, співали пісень, здійснювали різні звичаєві ритуали. Ще зо два десятки років тому можна було почути старовинні пісні та спостерігати увесь весільний обряд, який зберігав численні архаїчні особливості звичаєвості Нобельщини. На жаль, у наш час обряди та традиції майже занедбано, забуто, у пам'яті місцевих жителів залишилися хіба що фрагменти давніх пісенних текстів, мелодій, оповідок. Забувши цілісну фактуру обрядів, де кожен крок усіх учасників заручин, випікання короваю, весілля, хрестин, похорону тощо був чітко регламентований і які зазвичай супроводжували чи то обрядова пісня, чи то танець, чи то відповідний церемоніал, сучасні рудиментарні ритуали скидаються радше

¹ Літопис Руський... – С. 423.

на уривчасті, фрагментарні забобонні дійства. Інколи докладаєш чималих зусиль, зізнається М. Шкльода, намагаючись пригадати бодай дешицю із того, як чинила у тих чи інших звичаєво-ритуальних ситуаціях бабуся. І все-таки, усупереч болісній тенденції до забування етнотрадиційної обрядовості, іще принаймні пісня як подиву гідний коштовний уламок старовини збережена і вряди-годи оживає на устах нобельців, розливаючи доокруж то елегійний, тужливий, то жартівливо-збадьорливий настрій понад селом на піщаній косі, яку омивають пречисті води таємничого озера Нобель, котре ще й досі наче виконує високу місію захисту від недругів-приблуд, а одночасно заманує, приналежує гостей-друзів напрочуд за-ворожливою красою краєвидів.

Публікацію пісень із Нобеля, на нашу думку, варто передусім сприймати як чергову задокументовану фіксацію рівня збереженості уснословесних текстів, фактологічне свідчення їхньої стійкості від забуття та деградування під тиском цивілізаційного поступу. Адже навіть таке спонтанне, вибіркоче записування народної словесності після більш як двохсотрічної збирацької традиції є важливим внеском у справу збереження і розвитку унікальної української національної традиційної культури. Бо ж звісна річ, що незаписаний текст чи звичай із плином часу можуть занепасти, бути забутими чи просто зникнути разом зі смертю її носіїв. А тому не можна ігнорувати жодної нагоди щодо можливості записування звичаєвості та усної словесності. Мабуть, доречно дослухатися до відомого українського вченого-фольклориста В. Гнатюка, який на питання про те, що збирачеві належить насамперед записувати, радить триматися засади – “все, що попаде під руки”. Не варто, переконує він, зважати “на нечисленність чи незначність відомостей, бо часом і маленький запис може мати вагу для якогось досліду”. Тому, на його думку, чи не найважливіший орієнтир для збирача фольклору – “не брати нічого за відому річ всім, лише записувати все так, якби воно було нікому незнане, причім треба старатися про найбільшу докладність і вірність”¹.

У пропонованій публікації пісенності із Нобеля представлено різножанрові та різноматичні тексти, які виконували за різних okazji, як-от: пісня-притча про бідного і багатого братів, балада про інцестуальний гріх – одруження брата із сестрою, міфологічна пісня про Смока та Юрія-змієборця, ліро-епічні пісні про розставання-виряджання милого в дорогу, у похід, на війну, у рекрути тощо, про самогубство через нещасливе кохання, про нещасливе заміжнє життя невістки-приймачки, яка живе далеко від рідного дому та батька-матері, про тугу за молодими літами та нелегке життя вдовиці, про нешлюбних дітей і дівчат-покриток та ін., словом, як писав І. Франко, цілий жмуток “жіночих невольничих псалмів”². У публікації подаємо і, так би мовити, “колгоспну” пісню (“У колгоспі роблю”), а також численні дещо “покалічені”, інколи недоладно контаміновані та наче перекладені романсово-альбомні твори (“Ой вспомню, вспомню”, “Мені шістнадцять літ минуло”, “Напрасно я розу садила” та ін.), тексти яких рясно пересипані численними русизмами та макаронізованими словами і зворотами-покручами (“кровать”, “волнується кров”, “розові губки”, “з тих пір” “скамеєчка”, “вговарівал”, “нет ким привета передать”, “годов” тощо). До речі, уболіваючи за збереження автентики української фольклорної традиції, на проблемі активного проникнення суржика, мовної мішанки у народнопоетичні твори ще на початку ХХ ст. наголошував Ф. Колесса, закликаючи звертати пильнішу увагу до народної словесності, “не випускати з рук сего добра народного та не міняти своїх гарних пісень на чужі

¹ Див.: Гнатюк В. М. Українська народна словесність (в справі записів українського етнографічного матеріалу) / Володимир Гнатюк // Гнатюк В. М. Вибрані статті про народну творчість. – К. : Наук. думка, 1966. – С. 54–55.

² Франко І. Жіноча неволя в руських піснях народних / Іван Франко // Франко І. Я. Зібрання творів: у 50 т. – Т. 26. – К. : Наук. думка, 1980. – С. 211.

а погані". Адже, з болем констатував учений, тепер настали такі часи, що скрізь по селах під натиском цивілізації, міської культури "завмирає народна поезія", інколи навіть видається, наче невдовзі взагалі замовкне. Та найбільше дослідника насторожив один надивовижу химерний феномен – зростання популярності серед молоді по українських селах і містечках невідь-звідки понаношуваних новітніх "чудернацьких пісень, у яких помішано польські, німецькі і руські слова" і які настільки погані, "що ї сором слухати"¹. Застережливі думки Ф. Колесси щодо отого дивоглядного явища засмічення, інфікування суржиком, сказати б, деградування фольклорної свідомості не втратили актуальності і в ХХІ ст. Властиво, низка пісень із Нобеля також дають значний матеріал щодо вивчення в усній словесності симптоматичних наслідків асиміляційної взаємодії мов і культур сусідніх народів. І все-таки, незважаючи навіть на промовисту недоладність окремих текстів пісень із Нобеля, вважаємо за необхідне опублікувати їх у природному звучанні. Хтозна, чи навіть через нетривалий часовий проміжок, скажімо, через десятиліття-друге, лучиться ще нагода почути наживо із вуст жителів Нобеля, довколишніх сіл і містечок Рівненщини пісні, які ввійшли до цієї публікації.

№ 1. Два брати

Ой був собі Лазор, другий – Велийон.
 Велийон багатий, а Лазор бедной.
 Ой прийшов Лазор до Велийона:
 "Велийоне, Велийоне, рідний брате мій,
 Ой пусти ж мене да хоч пуд свій стіл.
 Ой пусти ж мене да хоч пуд свій стіл,
 То я позбираю кришечки твої".
 "Ой есть у мене да три пси люті –
 То то твої рідні брати.
 Ой есть у мене да три пси люті –
 Вони позбирають кришечки мої".
 Ой вийшов Лазор да й за ворота
 Та й заплакав гірко, як та сирота.
 Ой зіслав Господь да три анголи
 Да взяли Лазора під руки.
 Да взяли Лазора помаленьку,
 Да й понесли в рай потихеньку.
 Ой зіслав Господь да три лихії
 Да й по Велийона, по душу його.
 Да й взяли Велийона круком² пуд ребро
 Да й понесли Велийона у пекло на дно.
 Да й понесли Велийона у пекло на дно:
 "Подивися, Велийоне, чи барзо³ добро?"
 Ой прийшов же Велийон да до Лазора:
 "Ой Лазоре, Лазоре, рідний брате мій,
 Ой Лазоре, Лазоре, рідний брате мій,
 Ой умочи перста просмажити уста".
 "Як не мав я воленьки у твоїм дому,
 Так не маю воленьки у Божому раю".

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

¹ Див. про це докладніше: *Колесса Ф. Огляд українсько-руської народної поезії / Філарет Колесса // Вісник Львівського університету. Серія філологічна. – Вип. 47. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2009. – С. 166.*

² Круком – гачком.

³ Барзо – дуже.

№ 2. Колея¹

Ой ішла колея да й по всьому світи
Да давали Смоку² тай по чоловіку.

Ой ішла колея да й по всьому світи
Да й зайшла колея до самого цара.

Ой же став той цар думати-гадати,
Чи самому йти, чи жінку послати.

“Ох, як сам я поїду, то все царство згине,
А як жінку пошлю – заблудний буду.

А як жінку пошлю – заблудний буду,
А як дочку пошлю, то однакув буду.

Ой встань, донечко, встань, умийся, Богу помолися
Да проклятому Смоку до моря явися”.

У неділю рано, ще й сонце не сходить,
А царова дочка понад морем ходить.

У неділю рано синє море грає,
А царова дочка з страху помирає.

Ой Смок із моря, а Юрій од Бога
Да сколов же Смока з-пуд правого бока.

“Ой стій, дівонько, стій, не лякайся,
Пуд мого коника, пуд копита сховайся”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 3. Колядка

Ой дивнеє народжене,
Божого сина
Породила Йсуса-Христа
Діва Марія.

Породивши і сповивши,
Лігла спочивать,
Зіслав Господь три ангели
Христа доглядать.

Ой співали три ангели,
З неба летючи,
В ясну зорю оповивши,
Христа несучи.

Не лякайся, Божа Мати,
то ангельський глас,
Приймай Дитя рожене
На руки од нас.

Ой ангели Божим Духом
Ріки розлили,
Що як Роздву Христовому
Сади зацвіли.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

¹ Колея – черга

² Смок (Цмок) – морський змії, якому (за легендою) люди мали давати жертву від кожного дому.

№ 4. Ой поїхав Данілушка

Ой поїхав Данілушка на сім літ на войну
Да покинув Катерину саму вдома молоду.

Його мати старенькая турботливая була,
Через день, через два все письма слала.

Приїдь, приїдь, Данілушка, хоч на день, хоч на два,
Бо вже твоя Катерина по всіх воленьку взяла.

Сукні твої дорогії позаходжувала,
Слуги твої вірнесенькі порозгонила.

Слуги твої вірнесенькі порозгонила,
Меди твої солодкії позапліснювала.

Приїжджає Данілушка пуд новії ворота,
Стукнув кінь копитом – одкривай ворота.

Ой вибігла Катерина ворітечка откривать,
Вийняв шаблю, зняв головку так, як чорную печать.

“Ой, Боже ж, мій Боже, що я наробив:
Жену я зарізає, дитя зсиротив.

Жену похоронять, дитя здам в приют,
Мене ж молодого в тюрму заберуть.

Слуги його вірнесенькії позачісані сидять,
Сукні його дорогії однакові висять.

Сукні його дорогії однакові висять,
Меди його солодкії однакові стоять.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 5. Ішли чумаки

Ішли чумаки чотири года –
Не бачили пригодоньки зроду нікогда.

Рикнули воли, з поля їдучи,
Помер, помер наш хазяїн з Криму їдучи.

Ой один чумак упав да й лежить,
Ніхто ж його не спитав, що в нього болить.

Рикнули воли на зелений гай –
Помер, помер наш хазяїн, нікому не жаль.

Болить у його живіт, голова:
Остаються дітки малі, жінка молода.

У неділю рано задзвонили в дзвін,
То ж по тому чумакові, що поїхав в Крим.

Рятуї, отаман, невеликий пан,
Рятуї, рятуї, отамане, помираю я.

У неділю рано задзвонили в два,
То по тому чумакові, що був да й нема.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 6. Да дубровою воли гнала

Да дубровою воли гнала (двічі),
Да з дубровою розмовляла.

Ой ти, сокіл-соколоньку (двічі),
Да не клуй мою головоньку.

Ти, дубравушка зелена (двічі),
Тай у три шари садьбоная.

Бо я, молода, журилася, (двічі)
Що й від роду відбилася.

Да у три шари в чистім полі (двічі)
Да сидить сокіл на тополі.

Що од роду, од родини - (двічі)
Горе жити на чужині.

Да сидить сокіл на тополі (двічі),
Да пойот пісно про неволю.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 7. Ой оддала мене мати

Ой оддала мене мати у велику сім'ю,
У велику сім'ю, в чужу дальню сторону.

Мати сина карає: "Чом горілки не п'єш,
Чом горілки не п'єш, чому жінки не б'єш".

А велика сім'я та й вечеряти сіла,
Ой а мене, молоду, посилають по воду.

"Як я водку буду пить, коли вона дорога,
Як я жінку буду бити, коли вона молода.

Ой по воду йшла, поспішалася,
Як з водою йшла, прислухалася.

Ой ти, мати, моя мати, осудливая,
А чужая дитинька нещасливая".

Щось у хаті гомона, щось говорить сім'я,
Щось говорить вся сім'я, щось говорять про мене.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 8. Як поїхав Савраїм

Як поїхав Савраїм у поле орати,
Його жінка-Савраїмка - у корчму гуляти

"Ой на ж тобі, мила, ой на ж тобі меду".
"Ой не встану, не можу, голівки не звезду".

Гуляла, гуляла, поки напилася,
Наварила горщик каші, в поле потряслася.

"Ой на ж тобі, мила, на ж тобі горілки".
"Ой не встану, не можу, шукай собі жінки".

Ходила, гукала, милого шукала:
"Подивися, Савраїме, яка вже я стала.

"Треба тобі, мила, добрая дубина,
Не товстая, не тонкая, а на твою спину".

Подивися, Савраїме, яка вже я стала -
Не хворіла, не боліла, а з личенька спала".

"Дякуй тобі, милій, що ти догадався,
Як з моєї спини вигнать норовини".

Розсердився Савраїм да став жінку бити,
Запрягає в борону та й став волочити.

Ой умер Савраїм, тай на лавці лежить -
Його жінка-Савраїмка у корчомку біжить.

Випрягає з борони, запрягає в рало:
"Гей, гей, моя мила, бо уже не рано".

І музику веде, і горілку несе:
"Тепер же я, Савраїме, не боюся тебе".

Випрягає з рала, запрягає у візок:
"Гей, гей, моя мила, їдь по дрова у лісок".

Як на лавці лежав, то ще жаль розбирав,
А як з лавки зняли, тоді смішки взяли.

Приїхала мила недалеко луга,
Да вже злізла на піч та стала недужа.

Як вивезли на село, то вже стало весело,
Як на моголиці йшла, то приплакувала.

"Ой на ж тобі, мила, ой на ж тобі пива".
"Ой не встану, не можу, болить в мене спина".

Як на моголиці йшла, то приплакувала,
А як з моголиць йшла, то вискакувала.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 9. Посію я жито

“Посію я жито поміж осокою,
Чи жаль тобі буде, мамонько, за мною”.

Вийшла за ворота, низенько вклонилась:
“Прошайте, сусіди, може, з ким сварилась”.

“Ой жаль мені буде, аж серденько в’яне,
Ой хто ж мене, доню, до смерти догляне”.

Вийшла за ворота, буйний вітер віє:
“Ой хто ж тобі¹, мамко, голівоньку змиє”.

“Покидаю тебе на меншого брата,
Буде в тебе, мамко, невесела хата.

“Будеш їхать, доню, лісами-борами,
Змиєш голівоньку дрібними сльозами”.

Буде в тебе, мамко, невесела хата,
Не будуть ходити хлопці і дівчата”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 10. Волики мої

Волики мої, да й половий,
Чом же ви не орете,
Ой літа ж мої молодії,
Як ви марненько йдете.

“Як же я маю, як же я маю
До тебе виходити,
Ой люди ж кажуть, люди говорять,
Щоб тебе не любити”.

Волики мої, да й половий,
Треба вас поганяти,
Ой літа ж мої молодії,
Треба ж вас доганяти.

Дрібна пташка, невеличенька
По дерев’ячку скаче,
Дурна дівчина, тай безумная
По козаченьку плаче.

Зійшло соненько, зійшло яснее,
Як те млинове коло –
Вийди, дівонько, вийди, рибонько,
Поговорим хоч слово.

Не плач, дівчино, не плач, рибчина,
Не турбуй головоньки,
Найдуться люди, товариш буде
З чужої сторононьки.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 11. Із-за гори кам’яної

Із-за гори кам’яної голуби літають,
Не знала розкішоньки, вже й літа минають.

“Запрягайте хлопці коні, коні воронії
Да поїдем доганяти літа молодії”.

Як догнали літа свої на кам’янім мості:
“Ой верніться ж, літа мої, хоч до мене в гості”.

“Не вернемось, не вернемось, бо нема до кого.
Бо не вміла шанувати, як здоров’я свого”.

“Шанувала, шанувала, тай не вшанувала,
Не знала розкішоньки, та й літа минають”².

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

¹ За логікою тексту замість “тобі”, очевидно, мало бути “мені”.

² Можливо, в останньому рядку на місці слів “та й літа минають” були слова “літа змарнувала” чи інші, а тому в першоваріанті остання строфа могла звучати інакше, скажімо: “Шанувала, шанувала, та й не вшанувала, / Не знала розкішоньки, літа змарнувала”.

№ 12. Ой там біля річки

Ой там біля річки, ой там коло броду.
Просився козак до дівчини в комору.

“Не пустю, козаче, не пустю в комору,
Бо я, молоденька, боюсь поговору”.

“Не бійся, дівчино, не бійся нічого,
Козак молоденький не зрадив нікого.

Не зрадив одну, не зрадив другу,
Не зраджу тебе, дівчину молодую”.

Дівчинонько-дура, лягла та й заснула –
Козак посміявся, вона не почула.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 13. Воли мої недужії

Воли мої недужії,
Да й вивезьте з каложі,
Із каложі на грудок,
До шинкарки на медок.

“Шинкарочка молода,
Повір пива ще й вина”.
“Не повірю, я не дам,
Бо у тебе жупан рван”.

“Хоч у мене жупан рван,
Але в мене грошей збан”.

“Як у тебе грошей збан,
Я за тебе дочок дам.
Не так дочку, як наймичку,
хорошую міщаночку”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 14. Ой приїхав козаченько з поля

Ой приїхав козаченько з поля,
Да й прив'язав коня до явора,

Да й прив'язав коня до явора,
Сам заплавав край коника стоя.

“Не щаслива нам, коню, дорога –
Засватана дівчинонька моя.

Суди ж, Боже, неділі діждати,
Пошлю сватів дівчину сватати.

Пошлю сватів дівчину сватати,
А сам піду під вікно слухати.

Устала дівчина, як горлиця в'ється,
Козак на постелі лежить та й сміється.

“Ой на ж тобі, дівко, сто рублів на мило,
Сто рублів на мило, а двісті на пиво.

Милом умивайся, пивом напивайся,
Щоб мати не знала, що я насміявся”.

Милом умивалась, пивом напивалась,
На шостій неділі і мати дізналась.

“Тепер же ти, доню, не дівка, не жінка,
Тепер же ти, доню, людська поговірка”.

Лягли вони двоє спати
Да став друг дружку питати:
“Скажи мила, правдочку,
Із якого ти родочку”.

“Ой я з роду міщанка,
На прізвисько Карп'янка”.
“А я з роду міщанин,
На прізвисько Карпів син.

Бодай попи повмирили –
Сестру з братом повінчали.
Ходім, в воду потопімось,
Да й з водою попливімо.

Да й з водою попливімо,
Да й травою поростімо.
Будуть люди траву жати,
Да й будуть нас споминати”.

А сам піду під вікно слухати,
Ой що ж буде дівчина казати”.

Та дівчина по світлиці ходить,
Білі ручки край серденька ломить,

Білі ручки край серденька ломить,
До материнки стиха говорить:

“Ой, мати, порадице в хагі,
Порадь же мені, що сватам казати.

Порадь же мені, що сватам казати,
Чи зараз йти, чи осені ждати”.

“Ховай, доню, подарочки в скриню,
Та почекай ще, почекай цю зиму”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 15. Ой там край річки

Ой там край річки, ой там край броду, де водиця б'є,
Там зібралася бідна босота, мед-горілку п'є.

Пили горілку, пили наливку, стали пити вино:
“Ой хто не прийде, шапки не здіме, будем бити його”.

Ой да приходять дядько багатий, насміхається:
“Ой за що, за що бідна босота напивається?”

“Ой дядьку, дядьку, дядьку багатий, сідай коло нас,
Ой дядьку, дядьку, дядьку багатий, сідай коло нас”.

“Ой хлопці, хлопці, хлопці-молодці, сів би коло вас,
Ой маю, маю, сто рублів грошей, не буду мінять”.

Ой да як крикнув старший од дома на своїх ребят:
“Ой ви беріте дядька старого, виведьте на шлях”

Один за ручку, другий за другу, третій в шию б'є:
“Ой подивися, дядьку багатий, за що босота п'є”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 16. Крута гора

Крута гора, крута гора висока.
Бистра річка, бистра річка глибока.

Ой поїду я до сусідочки огню
Познавати миленького по сліду.

Позаймала, позаймала всі луга,
Ще й прекрасні, ще й прекрасні берега.

А мій милий у сусідочки сидить,
Сусідочку за праву ручку держить.

Возьми мою, возьми мою нелюбу,
Бо я з єю, бо я з єю не буду.

Сусідочку за праву ручку держить,
Та й на мене неправдоньку говорить.

Ой щоб її, ой щоб її Бог узяв,
То я б її, то я б її поховав.

Що до мене три козаки приходять,
Вони ж мені мед-горілонькуносять.

То я б її, то я б її поховав.
Могилоньку, могилоньку висипав.

Брешеш, милий, се неправдонька твоя,
Ночувала цюю нічку я сама.

Могилоньку, могилоньку висипав,
Соловейко, соловейко прилітав.

Ночувала я з малими дітками,
Як у лузі калинонька з вітками.

“Соловейко, соловейко, братко мій,
Не щибечи, не щибечи по зорі.

Ой однеє положила в головах,
А другеє положила у ногах.

Не щибечи, не щибечи по зорі,
Не задавай, не задавай жалю мні.

А третее рученьками обняла,
Постіль білу слізеньками облила.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 17. Дума за думою

Дума за думою, тяга за тягою –
Ой оддала ж мене мати замуж молодію.

За лісом не бачу, за вітром не чую,
Прийде темна нічка, дома не ночую.

“Пусти ж мене, милий, до броду по воду.
До броду по воду, одвідати роду”.

“Не пустю, милая, до броду по воду,
Бо ти скажеш роду усю свою пригоду”.

“Не буду миленький, не буду казати,
Як стануть питати, то я вийду з хати.

Пусти ж мене, милий, в вишневий садочок.
Не рвала й не буду твоїх ягідочок.

Оно вирву квітку з вишень і барвінку,
Да пустю на воду аж до свого роду.

Пливи, пливи, квітко, понад берегами,
Да запливи, квітко, <аж> до моєї мами”.

Ой як вийшла мати з відром воду брати,
Познала квітоньку по своїм дитяти.

“Десь ти ж, моя доню, три роки хворіла,
Що твоя квітонька на воді зів’яла”.

“Не хворіла, мамко, не рік, ні години,
Робилась, дилалась лиха челядина”.

Оно ж я в комору, той мати за мною:
“Чого ж, моя доню, плачеш...”

“Тому, мамцю, плачу, чого сама знаю,
Хороша, вродлива – доля нещаслива”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 18. Ой зацвіла червона калина

Ой зацвіла червона калина над криницею.
Ой горе ж мені, горе такій молодії за п’яницею.

Ой п’яниця да ледащиця у корчомци п’є,
Прийде додому да й серед ночі мене, молодію, б’є.

Ох, не бий мене да, миленький, не бий мене вдень,
Да не сміши воріженьків, да й усіх людей.

Да бий мене, милий, звечора вночі,
То я переплачу свою гірку долю постіль білу стелючи.

Ох, вийду я да на вулоньку, аж батенько йде
Да питається мене, молодію, чи п’яниця вдома є.

“Ой, батечку, да голубчику, стиха говори –
Спить п’яниця у новій коморі, прошю ж тебе не збудити.

Я ж сама знаю, як його будити,
Ой як же стане соненько світити.

Ой вставай, милий, моє шанованне,
Бо для тебе готове сніданне.

Ой рушничок висить на колочку,
А водиця стоїть у збаночку.

Паляниці лежать на полиці,
То для тебе, гіркого п’яниці”.

Як став милий з кровати вставати,
Стала мила за двері втикати.

“Десь ти, мила, моїх жарт не знаєш,
Що так скоро за двері втикаєш”.

“Ох, якби я, милий, твої жарти знала,
То я давно б в сирій землі лежала”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 20. Ой да вишенько

Ой да вишенько, да черешенько,
Ой де ж та річка, де ж ти виросла.

Ой де ж ти росла, де ж ти виросла,
На Дунай, на ріку похилилася.

На Дунай, на ріку похилилася.
Молода дівчина зажурилася.

Зажурилась вона, що сиділа сама,
Що сиділа сама пізно звечора.

Що сиділа сама пізно звечора,
Дожидала вона кохання.

Полобовник прийшов, да й постукав в вікно:
“Відчини, відчини, моє серденько”.

“Ой а хто ж то стучить у віконечко,
Ой чи вор, чи злодій, чи розбійничок”.

“Ой не вор, не злодій, не розбійничок,
А до тебе прийшов кохання”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 21. Зійшов місяць

“Зійшов місяць, зійшов ясний,
Зійшов високо.
Подивися, любая дівчино,
Як зайшов я далеко”.

Як зайшов за круту гору,
Стала дівчина гукать:
“Ой вернися, любий мій козаче,
Щось маю тобі сказать”.

“Не вернися, дівчинонько,
Бо немає до кого,
Був я вчора в тебе під віконцем,
Ти кохала другого”.

“Не кохала, любий мій козаче,
Не кохала другого,
Ішов Ваня, просив з рожи квітку,
Я й дала через вікно”.

“Треба було, дівчинонько,
Тую квітку не давать,
Треба було, вражая дівчино,
Нас двох разом не кохать”.

“Не кохала я, козаче,
Не кохала нікого,
Тільки люблю, милий мій козаче,
Тільки тебе одного”.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 22. Ой там у полі тополі

Ой там у полі тополі
І там туману нема,
Там по зеленому гаю
Ходить дівчина сама.

Вона там довго блукала,
Поки циганка прийшла:
“Дай же, дівчино, мні ручку,
Правду скажу тобі я”.

“Ой як циганка гадала,
Правду казала мені:
“Милий тебе покидає,
Більше не любить тебе”.

А я циганам не вірю,
Милий кохає мене,
Вийди, циганочко, з гаю,
Хай я не бачу тебе”.

Циганка з гаю не вийшла,
І там туману нема,
Там по зеленому гаю
Ходить дівчина сама.

Вона там довго стояла
Без козаченька сама,
А у її на рученьках
Плаче дитина мала.

Записано 2004 р. від Хох Ольги Степанівни, 1922 р. н., пенсіонерки.

№ 23. Посіяла огірочки

Посіяла огірочки
Близько над водою,
Сама буду поливати,
Дрібною сльозою.

Ростіть, ростіть, огірочки,
В чотири листочки,
Не бачила миленького
Чотири годочки.

На п'ятому побачила,
Як череду гнала,
Не сказала "Добрий вечір",
Бо мати стояла.

Записано 2004 р. від Шкльоди Надії Василівни, пенсіонерки.

№ 24. Зійшов місяць

Зійшов місяць, зійшов ясний,
Всю долину освітив.
Як при... як приїхав, мій миленький
Всю країну звеселив.

Як приїхав мій миленький
Та й до мене під вікно,
Вийшла мила, відчи..., відчинила:
"Ходи нічку поночуй".

"Ой рад би ж я, моя мила,
Ще й другу ночувать,
Но й бо..., но й боюся, моя мила,
Щоб походу не втрачать".

"Ой не бійся, мій миленький,
Я молода й чутко сплю,
Як за..., як заграють перші півні,
То я тебе розбуджу".

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

Ой ти, козаче, козаче,
Не зводь дівчину з ума:
Вона - бідна сиротина,
Батька і неньки нема.

Бо мати стояла,
А батько дивився,
Не сказала "Добрий вечір",
Щоб не насварився.

Батько добрий, батько добрий,
А мати лихая,
Не пустила в сад гуляти,
Каже: "Молодая".

Піють півні, піють другі,
Стали треті начинать,
Буджу, буджу ж свого миленького,
Він не хоче й уставать.

"Устань, милий чорнобривий,
Вже й похода не видать,
Попе..., попереду командири
Все про тебе говорять.

Як схватився мій миленький
Та й спросоння на коня,
Махнув хустиною, махнув буленькою:
"Бувай, мила, здорова".

№ 25. Пойду в ліс по дрова

Пойду в ліс по дрова,
Нарубаю ламу,
Довів мене дурний розум
У чужу, у чужу сторону.

Поють вони, поють
Двома голосами,
А я піду в сад зелений,
Вмиюся, вмиюся сльозами.

А в чужій сторонці,
Не отця, ні неньки.
Тільки в саду, в саду зеленому
Поють, поють соловейки.

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

№ 26. Люлька

Люлька ж ти моя пеньковая,
Звечора курила,
Положив я на полицю,
Впала та й розбилась.

Там дівчина чорнобрива
Люльки продавала,
Вона ж мені, молодому,
Люльку сторгувала.

Ой став же ж я по люльці
Плакати-тужити,
Як же мені, молодому,
Без люльки прожити.

“За люлечку – копійчку,
За тютюн – два гроша,
Кури, кури, мій миленький,
Чорнобрив, хороший.

Ой поїшов я на базар
Люльку купувати,
Зробилося ж мені жаль,
Не знав, що й казати.

Кури, кури, мій миленький,
Та й не затягайся,
На хороших дівчаток
Та й не заглядайся”.

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

№ 27. Ріпка

Сію, сію ріпку,
Сію, поливаю,
Рости, ріпка чепурненька,
На зиму сховаю.

Не називай невісткою,
Бо то ж не причина,
Не називай невістою,
Бо не люблю сина.

Росла ріпка чепурненька,
Повилася в соці,
Як я була молода,
То й любили хлопці.

Запряжу я кішку в віжки,
Ще й курку чубату
Тай поїду на Україну
По дівку багату.

Як я була молода,
Нічого не знала,
Не одна матінка
Невісткою звала.

На Україні хатей густо,
Ще й вігер не віє –
Сама мати ложки мие,
Бо дочка не вміє.

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

№ 28. Ой піду я попід лугом

Ой піду я попід лугом,
 Ну да-а я, ай да я¹.
 Чи не оре милий плугом.
 Він оре, а я бачу,
 Він сміється, а я плачу.
 Понесу я йому їсти,
 Чи не скаже мені сісти?
 Він наївся, він напився,
 Сів на возі зажурився.

Чого сидиш та думаєш,
 Що погану жінку маєш.
 Чому ж мила не така,
 Як та моя братова.
 А я брови в сажу вмажу,
 Братовую переважу.
 А я личко підмалою,
 Чорнявого поцілую.

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

№ 29. Маруся

“Марусю, Марусю, скучив за тобою,
 Не один я вечір простояв з тобою.

Приведу Марусю, посаджу в куточку:
 “Прийми, прийми, мамо, за рідну дочку”.

Не один я вечір, не одну неділю –
 На тебе, Марусю, маю всю надію.

“На тобі, Марусю, коня вороного,
 Відчепись від мене, ще й від сина мого”.

Маю всю надію, ще й думаю брати,
 Тільки не дозволять батько й рідна мати.

“А я коня продам, візьму добрі гроші,
 Твого сина люблю, бо твій син хороший.

Матір перепрошу, батька переважу,
 Приведу Марусю, як червону ружу.

Твого сина люблю, ще й думаю жити.
 А ти – наша мати, мусиш нас любити”.

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

№ 30. Постіль

Постелю я постіль білу, спи, подушко, сама,
 А я піду подивлюся, з ким мій милий п'є, гуля.

Ой вийшла ж я на подвір'я, там біленький пісок,
 Чути милого гармошку, ще й подружки голосок.

Колись тая подружечка з одної чашки чай пила,
 Тепер тая подружечка мене з милим розвела.

Подружечка, подружечка, не роби того,
 Вже чотири годи я люблю його.

Вже чотири годи, як чотири дня,
 Привикла до нього, як мале дитя.

Записано 2004 р. від Шкльоди Галини Максимівни, 1939 р. н., пенсіонерки.

№ 31. Ой як пройшов...

Ой як пройшов ти моїм садом,
 Я задивилась на твій стан,
 Стояла довго під вербою,
 Пока вечірній спав туман.

Стояла довго та й дивилась,
 А ти вже іншю кохав,
 Сама не знаю, хто від мене
 На віки щастя відібрав.

¹ Цей рядок співають як приспів після кожного рядка.

Ой як умру я від кохання,
То поховайте серед трав,
Тоді зірвеш ти айстру білу,
Згадаєш, хто тебе кохав.

За горами гори високо,
За горами сонце горить,
Поїхав мій милий далеко,
За ним моє серце болить.

Пойду я в вишневий садочок,
Послухаю спів солов'я.
Заходю тихенько я в хату,
А свекор листочка чита.

“Послухай, послухай, невістко,
Що милий тобі написав,
Він пише, що вже оженився,
Тобі забувать наказав”.

Невістка нічого, ні слова,
Ніщо не сказала вона.
“Ой горе було б – я сама,
А тут ще й дитина мала.

№ 32. Рибалка

Рибалка молоденький над річкою сидів,
А очерет густенький від вітру шелестів.

Одну очеретину рибалонька зломив
І з неї він сопліску ножем своїм зробив.

Зробив і став він грати, що знав і що хотів.
Із тої соплілоньки полинув дивний спів.

Як я була малою, у мачухи жила,
У мачухи в світлиці, мов маківка, цвіла.

І був у мене хлопець, рибалка молодий,
Дівчаток молоденьких до смерті він любив.

І вийшли ми на берег, на берег той крутий,
Дивились ми на зорі, на місяць золотий.

Ой люлі, ой люлі, дитино,
Ой люлі, мале дитинча.
Бо треба сідати до столу,
До батька писати листа”.

Писала, писала листочок,
Мабуть-бо, вже треба кінчать:
“Приїдь, приїдь, милий, додому
Мене молоду поховать”.

Неділька, вже й друга проходить,
Невістку вже свекр поховав,
Тоді милий листа присилає:
“Я тебе словами вивіряв”.

Болить, болить серце козаче,
Болить ще й волнується кров,
Як здумає жінку й дитину,
Як здумає першу любов.

*Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни
Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.*

І в той же самий вечір кохання запитав,
Я слухать не хотіла, а він “уб'ю” сказав.

“Уб'ю, уб'ю та й годі...” – в серденько ніж
ввігнав,
Дівчина похилилась, тоді він пригортав.

“Прости мені, кохана, прости ж мені, прости,
Любив твоє серденько, не міг перенести”.

І там лежать два трупа, два трупа молоді,
Їх голови докупи, неначе ще живі.

І там лежать два трупи... <?>
В дівчини ніж в серденьку, козак з досади вмер.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 33. Згадай же, дівчино...

Згадай же, дівчино, ослінчик в садочку,
Ой де ж ми сиділи колись,
Ти пісню співала і на гітарі грала,
А ти мені¹ в очі дививсь.

Ти пісню скінчила, гітару впустила,
На груди схилилась мені,
Я, стан твій обнявши, пригорнув до себе
І ми поробились німі.

¹ З огляду на логіку ліричного сюжету пісні рядок “А ти мені в очі дививсь”, найвірогідніше, мав би звучати: “А я тобі в очі дививсь”. Ця пісня за ритмомелодикою і перегуком численних рядків є одним із варіантів дуже популярної й сьогодні у Західній Україні української народної пісні “А зорі, а зорі по синьому морі...”

Зірки зіркували по синьому небі,
А місяць до нас заглядав,
Ти рвалась, голубко, чимшвидше додому,
А я все тебе не пускав.

Бо завтра я їду в далеку чужину.
Бог знає, чи вернусь, чи ні,
А може, де-небудь без тебе загину
В далекій чужій стороні.

Дівчинонько люба, йди сядь коло мене,
Бо вже розлуки нам час,
Давай посумуєм, обнявшись з тобою,
І дай поцілую ще раз.

Ти вийдеш і станеш он там біля тину,
Згадаєш про ласки мої,
Згадаєш про край мій, куда я полину,
І очі заплачуть твої.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 34. Ой місяцю, місяченьку

Ой місяцю-місяченьку, не світи нікому,
Тільки світи миленькому, як іде додому.

Два лебеді на тій воді нигди не злітають,
Не будемо, серце, в парі, бо нас розлучають.

Ой місяцю-місяченьку і ви, зорі ясні,
Посвітіте доріженьку до дівчини, красні.

Два лебеді на тій воді днює і ночує,
Не будемо, серце, в парі – душа моя чує.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 35. У колгоспі роблю

У колгоспі роблю, буряк обробляю,
А як вечір прийде, Колю дожидаю.

“Хоч я тебе люблю, та не любить мати,
Як я тебе візьму, то вижене з хати”.

Ой приходить Коля, помитий, побритий,
В сірому костюмі, гарно приодітий.

“Ой нехай вигонить, сядем під горою.
Аби моє серце разом із тобою”.

Да й питає Галю: “Чого зажурилась,
Чи другого любиш, чи перетомилась”.

Ой як ми любились, ой як улюблялись,
Не один разочок та й поцілувались.

“Другого не люблю, і я не втомилась,
Як ти покидаєш, то я зажурилась”.

Ой як ми любились, як горобці в стрісі,
Тепер розійшлися, як туман по лісі.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 36. Бабусю рідненька...

Бабусю рідненька, ти всім помагаєш.
Яке мені горе, ти може вгадаєш.
Як нічка настане, моя рідна ненько,
То звідкільсь візьметься козак молоденький.
Цілує, милує, жартує зі мною.
То стан мій обніме, то голову склонить,
Сама я не знаю, що стало зі мною,
Чи відьма злякала нічною порою,
Чи може зозуля в саду закувала,
То я, молоденька, горечка зазнала.
Ой дай мені зілля отут серед ночі,
То, може, козак той не лізтиме в очі.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 37. Сидить голуб на дубочку

Сидить голуб на дубочку,
А голубка на вишні:
“Скажи, скажи, дівко, правду,
Що маєш на мислі”.

“Чи я тобі не казала,
Чи не говорила:
Ти не будеш моїм милим,
Я не твоя мила”.

“Як не хоч мене любити,
Не хоч мою бути,
То дай же мені таке зілля,
Щоб тебе забути”.

“Єсть у мене таке зілля
Нижий перелазу,
Як дам тобі напитися,
Забудеш одразу”.

“Буду пити я те зілля,
Поки не оп’юся,
Тоді тебе я забуду,
Як в землю воб’юся.

Буду пити я те зілля,
Поки не опуцу,
Тоді тебе я забуду,
Як очки заплющу”.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 38. Не йди, Маруся...

Не йди, не йди, Маруся,
В зелений гай гулять,
Сама ти добре знаєш,
Що треба вранці встать.

Не слухала Маруся,
Пішла у сад гулять,
А вранці люди кажуть:
“Марусі вже нема”.

Шукали її по горах,
Шукали по лісах,
А Колін батько каже:
“Шукайте в криницях”.

Заглянули в криницю,
Мов рибинка на дні,
Лежить бідна Маруся
В холодненькій воді.

І кажуть люди: “Коля!
Що ж ти наробив,
За що ти, Марусю,
В криниці утопив?”

“Що хочте – те робіте,
Я цього заслужив,
Вона мене змінила,
А я її втопив”.

Однеє плаття біле,
А друге наділа,
Я Ваню полубила,
А Колю підвела.

Однеє плаття біле,
А друге – у квітки,
Я Ваню полубила,
А Колю – на сміхи.

Вона мене любила,
І я її любив,
На щирее знаомство
Колечко подарив.

Колечко розпаялось
Й нема уже кольца –
На бідную Марусю
Наділи два вінця.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 39. Дівчино Ганно...

Дівчино Ганно, ходім волам даймо,
Воли нехай постоять, а ми погуляймо.

Дівчинонька моложава, люблю тебе, що білява,
Хоть ти гола, хоть ти боса, люблю тебе, що хороша.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 40. Кажуть люди...

Кажуть люди, кажуть люди, що я невеличка,
А я своєму миленькому до самого личка.

Хорошая дівчинонька, хорошего роду,
Зачесала праделлика да й дивиться в воду.

Хоть я невеличка, на колоду стану,
Я своєму миленькому до душі пристану.

Хорошая дівчинонька, хорошего стану,
Ой хто ж тебе любитиме, як я перестану.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 41. Ой іду я...

Ой іду я, іду по коліна в лебеду,
Чи на тебе дивитися, чи на твою ходу.

Ой іду я, іду по коліна в росу,
Чи на тебе дивитися, чи на твою косу.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 42. І не бийте мене...

І не бийте мене, й не карайте мене.
Да зробіти кучку, заганяйте мене.

Будь їти хлопці, будуть гомоніти,
Буде ваша кучка по чепках летіти.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 43. Був у мене ночовка...

Був у мене ночовка, да й нічого не балакав,
Пропала моя ніч, як укинула в піч.

Ой дощик ішов і сніжок моросив –
В мене дурень ночував і нічого не просив.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 44. Порвався черевик у мене...

Порвався черевик у мене,
Нагнівався мій мужик на мене.

Я думала: за сто миль побіжить,
Окинулась – коло боку лежить.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 45. Ой там на горі

Ой там на горі, ой там на крутій,
Ой там лежала пара голубів.

“Ой єсть у мене сімсот голубів,
Летай, познавай, которий же твій”.

Ой там же ходив охотник-стрілець,
Убив-розлучив пару голубів.

“Ой я лежала, я познавала,
Немає того, що я кохала.

Голуба убив, голубку зловив,
Узяв под полу, заніс додому.

Ой мій миленький, чорнобривенький,
Лице рум'яне, а сам біленький.

Насипав пшона аж по колінця,
Налив води аж по крильци.

Не так він гуде, як до мене йде,
Не так сокоче, як плакати хоче.

Налив води аж по крильци:
“Пий-їж, бідна вдовице”.

Не хоче їсти, не хоче пити,
Нема милого, нема з ким жити”.

Голубка не їсть, голубка не п'є,
На круту гору все плакати йде.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 46. Горіше, горіше...

Горіше, горіше, зелене деревце,
Любив я дівчину, покидаю серце.

Заходю під сіни, вечеряти сіли.
А моя милая, голубка сивая,
вечеряти не сядас.

Дитину колише, дрібно листи пише,
З буйним вітром розмовляє:
“Не вий, вітре, з ночі, а повій з півночі
Да й на мої карі очі”.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 47. Ой вспомню, вспомню...

Ой вспомню, вспомню першу зустріч
І не можу її забуть,
І вспомню, вспомню, ти казала –
Тебе Галиною зовуть.

Ти мені відповідь давала,
Що щиро любиш ти мене.
Ти мені в очі говорила,
Що не забудеш ти мене.

Одного вечора пізенько
Хотів я звірить цю любов,
Товаришів своїх відправив,
Сам під віконце підійшов.

Ой, що я бачу в тім віконці:
Сидить Галинонька моя,

А перед нею на кроваті
Якийсь невідомий мені.

Ще раз заглянув у віконце
Та чуть я з жалю не помер,
Тоді я з жалю і досади
Так міцно стиснув револьвер.

І вдарив, вдарив перший вистріл –
Галина впала на кровать,
Тоді невідомий схопився
І став Галину рятувать.

Працайте, очі голубії,
Прощай, Галинонько моя,
Прощайте, дні ви золотії,
Вас більш не буде для мене.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 48. Мені шістнадцять літ минуло

Мені шістнадцять літ минуло
Весною, як сади цвіли,
Я про кохання та й не знала,
Ми тихо з сестрою жили.

Любила айстри я садити,
Любила вранці поливать,

Любила з милим говорити,
В розові губки цілувать.

Як поливала айстри білі,
Ти допоміг мені полить,
З тих пір я думаю про тебе,
З тих пір душа моя болить.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 49. Галю моя дорогая

Галю моя дорогая¹,
Так щиро тебе я люблю,
Спішив я к тебе на свіданье
Відкрити всю тайну свою.

Хотів би я тебе узяти
І віку з тобою дожить,
Но тільки моя рідна мати
Сватать тебе не велить.

¹ Ця та кілька інших пісень, поміщені в публікації, на нашу думку, видаються радше невдатними перекладами з російської на українську мову популярних в XIX – XX ст. авторських мелодраматичних, “кафешантанних” романсиків, ніж витворами народної фантазії.

“Бери, – каже мама, – багачку
І будеш із нею ти жити,
А взавтра у нас воскресіння,
Будеш мене хоронити”.

Кинувсь козак від багачки:
“Галю, тебе я люблю...”

Галя і слухать не хоче,
Кинулась в Волгу-ріку.

Ви тягли Галю на берег –
Галя була нежива,
Вже її серце не билось
І не ласкали глаза.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

№ 50. Напрасно я розу садила

Напрасно я розу садила,
Напрасно її зберегла,
А роза моя призів'яла
Й любов наша марно пройшла.

В саду дві скамейки стояло,
Де милий вговарівав мене,
А листя на дереві шуміло,
На розлуку нам пел соловей.

Не пой, соловеєнко, розлуку,
Не пой же так рано на зорі,

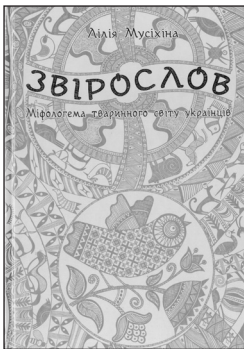
Не задавай серденьку печалі,
Бо я на чужій стороні.

Чужа сторонка, не родная,
Нема кому горе розказати,
Живу я від мамоньки далеко,
І нет ким привітета передати.

В шістнадцять годов любов зазнала,
В сімнадцятому році померла,
Но все ж таки мати виновата,
Що так рано мені волю дала.

Записано 2004 р. від Шкльоди Антоніни Гнатівни, 1932 р. н., пенсіонерки.

Нові книги

Мусіхіна Л. Звірослов: міфологема тваринного світу українців. – Тернопіль: Навчальна книга, 2013. – 192 с.

У книзі розглянуті персонажі тваринного світу та пов'язані з ними народні вірування, що побутували в Україні в XIX – XX ст. Для повноти розуміння тих чи інших явищ принагідно використано також відомості, які датовано іншими періодами. Для характеристики образів свійських і диких тварин, птахів, комах використано переважно фольклорні, етнологічні, археологічні джерела, а також етнографічні записи самого автора з різних регіонів України.

Возний І. П. Дохристиянські вірування давнього населення України: конспект лекцій. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2011. – 272 с.

У книзі проаналізовано еволюцію давніх вірувань населення, яке мешкало на теренах України упродовж тривалого часу від палеоліту до прийняття християнства і періоду двовір'я. З'ясовано суть релігійних вірувань, обрядів і міфологічних уявлень, розглянуто їхню спадковість, з'ясовано структуру пантеону давніх слов'ян та ін. Видання адаптоване до вимог «Болонської системи навчання» і забезпечене низкою методичних і довідкових матеріалів з курсу: контрольними питаннями, словниковими визначеннями понять, зразками тестових завдань тощо.